

Пихтарь Е. А., Кедис О. Ю. Хоровые произведения современных авангардных композиторов: методический аспект

Статья посвящена освещению тех проблемных аспектов, на которые следует обращать внимание при исполнении хоровых произведений авангардного направления. Внедрение новых техник композиции, которое происходит, начиная со второй половины XX века, сопровождается изменением принципов конструирования музыкальной ткани. Необходимо пересмотр таких понятий, как линия, фон, рельеф, фактура, они могут приобретать принципиально иное трактование при работе с хоровыми партиями. Требуется активное включение в дискурс хорового дирижера понятий "стереомонодия", "полирельефность", "микрополифония". Отмечается рост требований к исполнителям, которые отныне гораздо чаще должны выступать в роли солистов. Усложняются задачи, стоящие перед хористами, которые должны расширять навыки работы с вербальным текстом, задействовать предельные границы диапазона, использовать новейшие техники и приемы звукоизвлечения. Ведущую роль в становлении нового хорового письма сыграли западные композиторы авангардного направления, традиции которых продолжают в творчестве украинских мастеров хорового искусства.

Ключевые слова: хоровые произведения, авангард, композитор, техника, требования к исполнителям, хоровая фактура, тембр.

Pikhtar O. A., Kedis O. Yu. Choir works of modern avangard composers: methodological aspect

The article is devoted to the coverage of those problematic aspects, which should pay attention to the performance of choral works of the avant-garde direction. The introduction of new technique of composition, which dates back to the second half of the XX century, is accompanied by a change in the principles of constructing musical fabric. There is a review of such concepts as line, background, relief, texture, which can acquire a fundamentally different interpretation when working with choral batches. Need for active inclusion in the discourse of the choir conductor the notion of stereomonody, polirelief, micropolyphonia. There is an increase in requirements for performers, who nowadays are much more likely to act as soloists. Problems faced by the choruses, which need to expand the skills of working with verbal text, use boundary limits of the range, actively involve the latest techniques of sound production. Western composers of the avant-garde direction, whose traditions continue in the work of Ukrainian masters of choral art, played a leading role in the development of the latest choral script.

Key words: choral works, avant-garde, composer, technique, requirements for performers, choral texture, timbre.

УДК 378.147.37.015.3:005.32]:796

Стасенко О. А.

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ
СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ**

Стаття присвячена проблемі активізації і залучення студентської молоді до занять фізичною культурою. Обґрунтовано ефективність процесу формування позитивної мотивації завдяки чіткому визначенню цінностей фізичної культури і спорту в житті студента, місця і ролі фізичних вправ у здоровому способі його життя та впровадженню нових форм і методів навчальної та фізкультурно-масової роботи для підвищення рівня рухової активності серед студентської молоді. Визначено педагогічні умови, які сприятимуть ефективності процесу формування мотивації студентів вищих педагогічних навчальних закладів до занять фізичною культурою, а саме: застосування особистісно-орієнтованого підходу в процесі організації та проведення занять із фізичного виховання; самоуправління й самовиховання у студентів потреби самостійно займатися фізичною культурою; налагодження певних взаємовідносин між студентами та викладачами на демократичних та гуманних засадах і методичному співробітництві.

Ключові слова: мотивація, студенти, педагогічні умови, фізична культура, заняття фізичними вправами.

Останніми роками на тлі інтенсифікації навчального процесу у вишах наголошується тенденція зниження об'єму рухової активності студентів, що негативно позначається на показниках їхнього фізичного стану, у зв'язку з чим особливої значущості набувають питання формування і зміцнення здоров'я молоді, яка навчається. Істотну роль в оптимізації цієї ситуації відіграють підвищення мотивації до використання засобів фізичної культури в повсякденному житті, зокрема до занять фізичною культурою як академічних, так і самостійних та вибору адекватних засобів компенсації дефіциту повсякденної рухової активності [2; 8].

Недостатність рухової активності сучасної студентської молоді є соціальним, а не біологічним феноменом. Тому в цьому разі суттєва роль покладається на фізичну активність студентів, яка, зрештою, спрямована на зміну стану їхнього організму, набуття нового рівня фізичних якостей та здібностей, яких не можна досягти ніяким шляхом, окрім занять фізичними вправами та спортом. Вивчення структури мотивів, потреб та інтересів студентів до занять фізичною культурою та спортом є вихідними позитивними показниками, які суттєво впливають на рухову активність особистості студента [3; 6].

Серед усіх різноманітних властивостей особистості мотиви займають особливе місце, оскільки вони, насамперед, зумовлюють суспільно значиму поведінку в діяльності людини. Тому можна сказати, що в науці проблема мотивів є важливою, тому що ядро особистості, її суть становлять глибоко усвідомлені людиною збудження у вигляді мотивів та інтересів [4].

Потреба в русі й фізичному удосконаленні, а головне в зміцненні здоров'я – ось ті психологічні основи мотивації до фізкультурно-оздоровчої діяльності. Під мотивацією до таких занять варто розуміти їхній сенс, мотиви, цілі та емоції. Мотивацію необхідно вирізнити як внутрішню, так і зовнішню, відповідно до людини взагалі. Активний інтерес до занять фізичним вихованням формується в результаті внутрішньої мотивації, котра виникає тоді, коли зовнішні мотиви і цілі відповідають можливостям особистості, тобто є для неї оптимальними (не занадто складними і досить легкими), і коли вона розуміє суб'єктивну відповідальність за їхню реалізацію [9; 10].

Низька рухова активність характерна для більшості студентів, особливо з відхиленнями в стані здоров'я. Тому важлива умова їхнього фізичного стану та розумової працездатності – дотримання правильного рухового режиму [7].

Протягом останніх років багато дослідників зверталися до теми формування інтересу студентів до систематичних занять фізичними вправами і підвищення ефективності фізкультурно-оздоровчих занять зі студентською молоддю. Нині запропоновані підходи до організації занять фізичною культурою орієнтовані на формування валеологічних цінностей на базі використання адекватних засобів і методів фізичної культури (І. В. Павлова, В. В. Садовникова, Т. В. Антонова та ін.); запропоновані моделі спортивно-оздоровчої діяльності студентів на основі корекції організації процесу фізичного виховання у вузі (А. І. Драчук, С. М. Канішевський та ін.); розроблена структурно-функціональна модель теоретико-методичного забезпечення фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів (В. Е. Білогур та ін.); обґрунтована методика нормування навантажень різної спрямованості на основі урахування індивідуальних інтересів та рівня фізичного стану студенток, які займаються оздоровчою аеробікою (С. В. Добровольська та ін.); запропонований новий підхід до розподілу студентів на групи для занять фізичною культурою на основі розроблених модельних характеристик різних рівнів фізичного здоров'я (Л. П. Долженко та ін.).

Водночас фахівці продовжують визначати дефіцит рухової активності студентів, низький рівень фізичної підготовленості і фізичного здоров'я, що свідчить про відсутність педагогічних умов реалізації потребнісно-мотиваційного підходу до організації фізичної культури у виші [1; 5].

Педагогічні умови є відображенням відношень педагогічного процесу до тих чинників, завдяки яким він виникає та існує (необхідність передачі підростаючому поколінню соціального досвіду; необхідність підготовки педагогічних кадрів для цієї мети; чинники, що зумовлюють формування змісту освіти: невинне збагачення соціального досвіду, розвиток наукових знань тощо; чинники, що впливають на добір технологій навчання і виховання, їхню організацію).

Відповідно стратегії формування, педагогічні умови – це ті чинники, що стимулюють, активізують значущу діяльність студентів, зумовлюють повніше виявлення їхніх можливостей та здібностей.

Визначення і обґрунтування основних педагогічних умов, які будуть ефективно сприяти цьому процесу, є основною метою нашої роботи. Зважаючи на складність процесу формування мотивації студентів до занять фізичною культурою, його залежність від багатьох чинників, нами запропоновані наведені нижче педагогічні умови, що тісно пов'язані між собою.

Першою педагогічною умовою є *застосування особистісно орієнтованого підходу до організації та проведення занять із фізичного виховання*. Такий підхід полягає в цілеспрямованому формуванні в процесі фізичного виховання потребнісно-мотиваційної сфери студентів, стимулює їхню активність до занять фізичними вправами, відповідає вимогам зміцнення здоров'я, що підвищує фізичну підготовленість, працездатність й адаптаційні можливості організму.

Для успішного формування мотивації до занять фізичними вправами необхідно застосовувати комплекс спеціальних засобів і методів, різних за змістом, але тих, що відповідають індивідуальному, диференційованому та особистісно орієнтованому вибору студентом подальшої діяльності.

Важливо також під час навчання здійснювати створення педагогічних ситуацій, які сприяють утворенню середовища особистісно орієнтованого навчально-виховного процесу. У процесі такого навчання треба створювати ситуації-стимули, що сприятливо впливають на розвиток та були затребувані суб'єктивністю студента, які надають йому простір для вільного вибору виду занять. У цьому разі створюються умови, що опосередковують необхідність занять фізичною культурою. Важливу роль в актуалізації потреби в заняттях відіграють методи переконання і стимулювання. У бесідах зі студентами варто використовувати теми про вплив занять фізичними вправами на функціональні системи організму, значення фізкультурних занять для реалізації життєвих планів, досягнення за допомогою фізкультурних занять намічених у навчальній і професійній діяльності цілей тощо.

На цьому етапі також не менш важливими є постановка мети та вибір подальшої фізкультурної діяльності. Це необхідно для того, щоб мотиваційна тенденція продовжувала свій розвиток і виражалася в спонуканні студентів до певних дій. Для цього треба, щоб студентам додавався сенс фізкультурних занять, а це досягається шляхом порівняння майбутнього результату з необхідністю відповідних занять, визначення спрямованості змісту самих занять фізичною культурою, забезпечення умов діяльності. Індивідуальні особливості та особистісно орієнтована спрямованість студента сприяють обранню ним виду подальших занять фізичною культурою. В індивідуальних бесідах зі студентом педагог об'єктивно допомагає йому оцінити власні можливості і допомогти з вибором спрямованості занять. Творче застосування викладачем найбільш значущих та ефективних засобів і методів дії забезпечується добросовісним виконанням своїх обов'язків.

Другою педагогічною умовою є *самоуправління й самовиховання у студентів потреби самостійно займатися фізичною культурою і спортом*. Мотиви фізичного вдосконалення, що виникають із пізнавальних інтересів та практичної діяльності з метою її реалізації, є основою формування даної потреби. За наявності взаємозв'язку суспільно-значущих мотивів роботи над собою з практикою їх здійснення виникає почуття задоволення не лише у підготовці до професійної діяльності, але й емоційне задоволення від "радості рухів", почуття власної м'язової енергії й активного тонуусу усього організму. Потреба у фізичному вдосконаленні актуалізується як суспільно-значуща, так і особистісна. Її реалізація зумовлює взаємозв'язок рухової та пізнавальної активності.

Самовиховання стимулює пізнавальну активність, котра проявляється в двох напрямках. Перший – у прагненні до пізнання вдосконалення не тільки фізичних, але й інших якостей особистості: вольових, моральних, естетичних. Другий напрям – у пошуку раціональних шляхів реалізації потреби брати участь у всіх справах колективу (групи, курсу, факультету). Основною умовою виникнення пізнавальної активності, яка проявляється в активізації практичної діяльності у власному вдосконаленні і в інтересах колективу, є взаємозв'язок та взаємодія інтелектуальних, вольових й емоційних процесів у фізичному вихованні.

Наступною педагогічною умовою нами визначено *налагодження певних взаємовідносин між студентами та викладачами на демократичних та гуманних засадах і методичному співробітництві*. На заняттях студентам доводиться вступати у різні стосунки один з одним та з викладачем. Тому важливо, щоб дотримувалась культура стосунків викладача зі студентами, а також студентів між собою. Взірцем у цьому має бути сам педагог.

Викладачу фізичного виховання треба шукати шляхи до взаєморозуміння з молоддю. Відомо, що не всім студентам однаково даються фізичні вправи. Часті невдачі окремих студентів можуть викликати у них негативне ставлення до фізичної культури. Щоб приховати власні слабкості та не втрачати престиж серед одногрупників, такі студенти часто заявляють про свідоме небажання займатися цією "непотрібною справою". В таких випадках важливо проявляти чуйність та педагогічний такт. Не ображаючи самолюбства студента, треба вселяти впевненість у власні можливості, надати допомогу при виконанні складних вправ, підбирати підготовчі вправи перед виконанням основних тощо.

Удосконалення системи взаємодії викладачів зі студентською молоддю нині сприймається як резерв поліпшення якості навчання у вищих закладах освіти, активізації навчальної діяльності студентів, розвитку їхніх пізнавальних та фізкультурних інтересів.

Отже, прагнення розробити ефективну систему фізичного виховання має максимально враховувати особливості конкретної вибірки студентів. До цих особливостей належать: рівень "фізкультурної освіти" студентів; характер попередньої рухової активності; декларований рівень і реальний стан занять фізичною культурою; характер та ступінь очікувань від занять фізичними вправами тощо.

Висновки. Аналіз сучасної науково-педагогічної літератури, здійснення дослідження практичного стану організації фізичного виховання засвідчили про відсутність педагогічних умов реалізації потребнісно-мотиваційного підходу до організації процесу фізичного виховання у виші. Тому основною метою нашої роботи було визначення й обґрунтування основних педагогічних умов, які будуть ефективно сприяти цьому процесу. Перша педагогічна умова – застосування особистісно-орієнтованого підходу організації та проведення занять із фізичного виховання. Наступна педагогічна умова – самоуправління й самовиховання у студентів потреби самостійно займатися фізичною культурою і спортом та налагодження певних взаємовідносин між студентами і викладачами на демократичних та гуманних засадах і методичному співробітництві.

Реалізований у педагогічному процесі підхід до організації навчального процесу з фізичного виховання буде сприяти більш усвідомленому ставленню до занять, а також вирішенню проблеми індивідуалізації дій фізичними вправами та створенню фундаментальної основи для самовизначення і соціалізації студентів.

Використана література:

1. Антонова Т. В. Педагогические условия валеологического саморазвития студента в процессе физического воспитания : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Т. В. Антонова. – Чебоксары, 2005. – 20 с.
2. Бондарчук Н. Я. Диференційований підхід до фізичного виховання студенток з різних біогеохімічних зон Закарпаття : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. вих. і спорту : 24.00.02 / Н. Я. Бондарчук. – Львів, ЛДДФК. – 2006. – 20 с.
3. Биличенко Е. Внешность как важнейший стимул мотивации к двигательной активности студентов / Е. Биличенко // Спортивный вестник Приднпров'я. – 2015. – № 1. – С. 10–15.
4. Винник В. Д. Особливості формування інтересу та мотивації до занять фізичним вихованням / В. Д. Винник // Теорія та методика фізичного виховання. – 2010. – № 12. – С. 39–42.
5. Закурин Л. В. Формирование потребности к занятиям физической культурой у студентов технического вуза на основе использования рейтинговой системы оценивания : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Л. В. Закурин. – Шуя, 2005. – 17 с.
6. Ковтун А. Врахування психофізіологічних особливостей студентів в процесі формування мотивації до занять фізичною культурою і спортом / А. Ковтун // Спортивный вестник Приднпров'я. – 2016. – № 1. – С. 176–181.
7. Петрица П. Значення самостійних занять фізичними вправами для студентів груп фізичної реабілітації / П. Петрица // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки / уклад. А. В. Цьось, С. П. Козіброцький. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2015. – № 2 (30). – С. 91–95.

8. Biglan A. The integration of research and practice in the prevention of youth problem behaviors. *Am Psychol* / A. Biglan, P. J. Mrazek, D. Carnine, B. R. Flay. – 2003; 58:433–440 p.
9. Hopper C. Physical activity and nutrition for health / C. Hopper, B. Fisher, K. D. Munoz. – Champaign : Human Kinetics, 2008. – 374 p.
10. Physical activity and health / C. Bouchard, S. N. Blair, W. L. Haskell. – Champaign : Human Kinetics, 2007. – 410 p.

References:

1. Antonova T. V (2005) *Pedagogicheskie usloviia valeologicheskogo samorazvitiia studenta v protsesse fizicheskogo vospitaniia* [Pedagogical conditions of valeological self-development of a student in the process of physical education] : A thesis abstract in the Russian language (PhD's thesis abstract). Cheboksary, 20 s.
2. Bondarchuk N. Ya. (2006) *Dyferentsiirovanyi pidkhid do fizychnoho vykhovannia studentok z riznykh bioeokhimichnykh zon Zakarpattia* [Differentiated Approach to Physical Education of Students from Different Biogeochemical Zakarpattia Zones] : A thesis abstract in the Ukrainian language (PhD's thesis abstract). Lviv State University of Physical Culture, Lviv. – 20 s.
3. Bilichenko E. (2015) *Vneshnost kak vazhneishii stimul motivatsii k dvigatelnoi aktivnosti studentov* [Appearance as the most important stimulus of motivation to the motor activity of students] // *Sportyvnyi Visnyk Prydniprovia* [Sport Bulletin of Prydniprovia]. – № 1. – S. 10–15 [in Russian].
4. Vynnyk V. D. (2010) *Osoblyvosti formuvannia interesu ta motyvatsii do zaniat fizychnym vykhovanniam* [Peculiarities of the formation of interest and motivation to physical education study] // *Teoriia ta Metodyka Fizychnoho Vykhovannia* [Theory and Methodology of Physical Education], 12. – S. 39–42 [in Ukrainian].
5. Zakurin L. V. (2005) *Formirovanie potrebnosti k zaniatiiam fizicheskoi kulturoi u studentov tekhnicheskogo vuza na osnove ispolzovaniia reitingovoi sistemy otsenivaniia* [Formation of the necessity of physical education classes for technical college students based on the use of the rating system of assessment] : A thesis abstract in the Russian language (PhD's thesis abstract). – Shuia. – 17 s.
6. Kovtun A. (2016) *Vrakhuvannia psykhoфизиологических особенностей студентов в процессе формирования мотивации к занятиям физической культурой и спортом* [Consideration of the psychophysiological peculiarities of students in the process of forming motivation to physical culture and sports]. *Sportyvnyi Visnyk Prydniprovia* [Sport Bulletin of Prydniprovia]. – № 1. – S. 176–181 [in Ukrainian].
7. Petrytsa P. (2015) *Znachennia samostiinykh zaniat fizychnymy vpravamy dlia studentiv hrup fizychnoi reabilitatsii* [The value of individual physical training exercises for students of physical rehabilitation groups], compiled by A. V. Tsos, S. P. Kozibrotskyi. *Fizyчне Vykhovannia, Sport i Kultura Zdorovia u Suchasnomu Suspilstvi: Zbirnyk Naukovykh Prats Skhidnoevropeiskoho Universytetu imeni Lesi Ukrainky* [Scientific Journal of Lesya Ukrainka Eastern European National University]. – № 2 (30). – S. 91–95 [in Ukrainian].
8. Biglan A., Mrazek P. J., Carnine D., Flay B. R. (2003) The integration of research and practice in the prevention of youth problem behaviors. *Am Psychol*, 58:433–440 p.
9. Hopper C., Fisher B., Munoz K. D. (2008) Physical activity and nutrition for health. Champaign : Human Kinetics. – 374 p.
10. Physical activity and health (2007), ed. by C. Bouchard, S. N. Blair, W. L. Haskell. – Champaign : Human Kinetics. – 410 p.

Стасенко А. А. Педагогические условия формирования положительной мотивации студенческой молодежи к занятиям физической культурой

Статья посвящена проблеме активизации и привлечения студенческой молодежи к занятиям физической культурой. Обоснована эффективность процесса формирования позитивной мотивации благодаря четкому определению ценностей физической культуры и спорта в жизни студента, места и роли физических упражнений в здоровом образе его жизни и внедрению новых форм и методов учебной и физкультурно-массовой работы для повышения уровня двигательной активности среди студенческой молодежи. Определены педагогические условия, которые будут способствовать эффективности процесса формирования мотивации студентов высших педагогических учебных заведений к занятиям физической культурой, а именно: применение лично ориентированного подхода в процессе организации и проведения занятий по физическому воспитанию; самоуправление и самовоспитание у студентов потребности самостоятельно заниматься физической культурой; налаживание определенных взаимоотношений между студентами и преподавателями на демократических и гуманных принципах и методическом сотрудничестве.

Ключевые слова: мотивация, студенты, педагогические условия, физическая культура, занятия физическими упражнениями

Stasenko O. A. Pedagogical terms of forming positive motivation student young people to engaging in a physical culture

The article is sanctified to the problem of activation and bringing in of student young people to engaging in a physical culture. Efficiency of process of forming of positive motivation is reasonable due to clear determination of values of physical culture and sport in life of student, place and role of physical exercises in the healthy way of his life and to introduction of new forms and methods of educational and athletic-mass work for the increase of level of motive activity among student young people. Pedagogical terms that will assist efficiency of process of forming of motivation of students of higher pedagogical educational establishments to engaging in a physical culture are certain, namely: application of the personality-oriented approach in the process of organization and realization employments physical education; the students of necessity independently to engage in a physical culture have self-government and self-education; adjusting of certain mutual relations is between students and teachers on democratic and humane principles and methodical collaboration.

Key words: motivation, students, pedagogical terms, physical culture, engaging in physical exercises.